

Preporuke za politiku usmjerenu na podržavanje i razvoj obiteljskog volontiranja

**Obiteljsko volontiranje
kao novi oblik angažmana**

Autori/ce: Andreea Nagy, Gabriella Civico, Corina Pinte, Diana Bere, Stuart Garland, Espen Andresen, Marta Hauser, Mareen WertheFrongel.

Sadržaj

Uvod	3
1. Preporuke	4
1.1. Univerzalna definicija obiteljskog volontiranja	4
1.2. Podizanje svijesti o prednostima obiteljskog volontiranja	4
1.3. Poticanje obitelji na sudjelovanje	4
1.4. Alati za upravljanje, nadogradnja vještina i priznavanje vještina i kompetencija	4
1.5. Izgradnja kapaciteta za organizacije koje mogu pružati mogućnosti obiteljskog volontiranja	5
1.6. Prikupljanje podataka i dokaza	5
1.7. Unapređenje zakonodavnog i strateškog okvira za potporu obiteljskom volontiranju	5
2. Obrazloženje za Politiku za potporu razvoju obiteljskog volontiranja	6
3. Primjeri obiteljskog volontiranja i međugeneracijske infrastrukture u Europi	9
4. Pregled općeg konteksta volontiranja u Europi i glavnog konceptualnog okvira obiteljskog volontiranja	10
4.1. Društveni i razvojni učinci na volontiranje u partnerskim zemljama	10
4.2. Konceptualni okvir obiteljskog volontiranja	12
4.3. Politike partnerskih zemalja vezane uz obiteljsko volontiranje	12
4.4. Okvir politika EU-a u vezi s volontiranjem	13
4.5. Opći izazovi i prepreke obiteljskom volontiranju	15

The project was coordinated by Pro Vobis (Romania), and implemented in partnership with Volunteer Ireland (Ireland), Hrvatski centar za razvoj volonterstva (Croatia), Freiwilligen-Zentrum, Augsburg (Germany), Vestre Aker Frivilligsentral (Norway), and the Centre for European Volunteering (Belgium), and funded by the European Commission, through the Erasmus + Program.

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

Potporna Europske komisije proizvodnji ove publikacije ne predstavlja potporu sadržaju koji odražava samo stavove autora i Komisija ne može biti odgovorna za uporabu sadržanih informacija.

Uvod

Svrha preporuka je pružiti sveobuhvatan i uvjerljiv skup argumenata koji opravdavaju niz političkih preporuka koje se odnose na bolje prepoznavanje i učinkovito korištenje potencijala obiteljskog volontiranja za učenje odraslih i za dobrobit društva u cjelini. Preporuke su sastavljene kao rezultat istraživanja o volontiranju, a posebno obiteljskom volontiranju, provedenom u 6 partnerskih zemalja: Belgiji, Hrvatskoj, Njemačkoj, Irskoj, Norveškoj i Rumunjskoj. Cilj ovog dokumenta je da se koristi kao alat za zagovaranje kako bi imao veći utjecaj na donositelje odluka odgovornih za kreiranje i provedbu politike koja se odnosi na podršku socijalnoj uključenosti, cjeloživotnom učenju i volontiranju na nacionalnoj razini i EU razini.

Ne postoji službena europska definicija pojma "volontiranje", no uobičajeno shvaćanje odnosi se na sve oblike dobrovoljnih aktivnosti koje osoba poduzima prema vlastitoj slobodnoj volji, izboru i motivaciji, bez zahtijevanja financijske dobiti, formalne ili neformalne, i koje doprinose općem dobru.

Volontiranje je važan izvor učenja, uključujući formalno, neformalno i informalno učenje. Prednosti obiteljskog volontiranja u ovom kontekstu su brojne, kako za zajednice tako i za uključene volontere. Obiteljsko volontiranje ima potencijal povezati ljude u nastojanjima postizanja zajedničkih ciljeva na lokalnoj, nacionalnoj i europskoj razini. Podiže svijest o lokalnom kontekstu i aktualnim problemima. Potiče toleranciju, solidarnost, razumijevanje razlika i poštovanje ljudskih prava. Volonterima se nudi atraktivna prilika da kvalitetno provode vrijeme sa svojim najmilijima, a istovremeno razvijaju svoje vještine. Uče i usavršavaju se dok dijele vlastite vještine i znanja te podižu svoje samopoštovanje. Postaju dio zajednice čak i ako su u prošlosti bili marginalizirani.

1. Preporuke

1.1. Univerzalna definicija obiteljskog volontiranja

Postoji nerazumijevanje toga što čini obitelj, moraju li članovi biti u strogom srodstvu ili se samo identificirati kao obitelj. Kako bi se poboljšalo razumijevanje značenja obiteljskog volontiranja, bio bi od koristi postići dogovor oko jedne definicije koja bi se mogla prihvatiti u organizacijama u različitim zemljama. Stoga predlažemo da se obiteljsko volontiranje definira kao volontiranje u kojem članovi obitelji zajedno volontiraju u društveno korisnim aktivnostima. Obitelj definiramo kao bilo koju skupinu od dvoje ili više ljudi koji sebe smatraju obitelji.

1.2. Podizanje svijesti o prednostima obiteljskog volontiranja

Potrebno je istaknuti prednosti obiteljskog volontiranja i za obitelji i za društvo. Istraživanja su pokazala da obiteljsko volontiranje pomaže jačanju zajednica i obiteljskih veza, pri čemu se cijela obitelj zabavlja provodeći zajedničko vrijeme za smislen cilj. Štoviše, organizacije koje nude mogućnosti za obiteljsko volontiranje otkrile su da prednosti daleko nadmašuju prepreke. Primijetili su da su uključenost i razumijevanje poboljšani jer obiteljsko volontiranje pomaže u izgradnji odnosa u lokalnim zajednicama.

1.3. Poticanje obitelji na sudjelovanje

Prilikom širenja znanja i informacija o obiteljskom volontiranju i volontiranju općenito, važno je osigurati da obitelji znaju da su dobrodošle u volontiranje. Ankete pokazuju kako, prema onima koji prakticiraju i nude ovu vrstu volontiranja, ono pomaže u povećanju uključenosti i razumijevanja samog obiteljskog volontiranja.

1.4. Alati za upravljanje, nadogradnja vještina i priznavanje vještina i kompetencija

Članovi obitelji će se za volontiranje javiti kao grupa ljudi, obično iz različitih dobnih skupina. Dakle, što je obitelj složenija, kada se odazovu pozivu za volontiranje, donijeti će veći skup vještina i očekivanja. Organizacijama bi moglo biti izazovno identificirati prave volonterske aktivnosti ili pozicije za obitelj. Nadalje, prepoznavanje vještina i kompetencija u različitim obiteljskim grupama može se usustaviti u programima obiteljskog volontiranja kao dio generičkih volonterskih pozicija prilagođenih obiteljima.

1.5. Izgradnja kapaciteta za organizacije koje mogu pružati mogućnosti obiteljskog volontiranja

Organizatorima volontiranja je potrebno ponuditi početni paket o tome kako postaviti program obiteljskog volontiranja. Paket može uključivati smjernice, primjere i dobre prakse. Ključno je osigurati financijsku održivost programa obiteljskog volontiranja i razviti više mogućnosti za obiteljsko volontiranje za različite ciljne skupine, uključujući marginalizirane građane.

1.6. Prikupljanje podataka i dokaza

Provođenje upitnika ključno je za razumijevanje vremenske dostupnosti volontera i mogućnosti dolaska do mjesta volontiranja. To može pomoći u organizaciji aktivnosti koje odgovaraju rasporedu volontera i koje su dostupne najvećem broju volontera. Predlažemo i praćenje strategija koje organizacije koriste kako bi privukle obitelji na volontiranje, kao i razumijevanje najboljih praksi koje se koriste za njihovo zadržavanje. Aktivnosti se ne moraju nazivati obiteljskim volontiranjem, ali tamo gdje postoje takve mogućnosti, volonterima treba jasno dati do znanja da su prijave dobrodošle od strane obitelji/manjinskih skupina/volontera koji trebaju veću podršku, itd. Ako organizacije žele da program od početka pobudi veliki interes, ovaj bi korak pružio dobru priliku za dobivanje zamaha, jer se čini da postoji nedostatak razumijevanja koncepta ili nedostatak referenci ili studija slučaja koje se mogu uzeti u obzir.

1.7. Unapređenje zakonodavnog i strateškog okvira za potporu obiteljskom volontiranju

Poboljšanje zakonodavnog i strateškog okvira treba uključivati analizu politike koja se bavi i ispituje argumente vezane uz obiteljsko volontiranje kao i analizu provedbe ove politike.

2. Obrazloženje za Politiku za potporu razvoju obiteljskog volontiranja

Angažiranje sveobuhvatnog obiteljskog volontiranja u lokalnim zajednicama i sveukupno u okviru nacionalnih i EU kapaciteta podržava djecu, a posebno mlade osobe, u njihovom osobnom i profesionalnom razvoju kako obitelji tako i civilnog društva. Za iskusnije odrasle i starije osobe, obiteljsko volontiranje nudi mogućnost doprinosa zajednici uz ljude koji su im najvažniji, unoseći novu stručnost u aktivnosti organizacije. Povezano je s vrijednostima dobrobiti, uključenosti, zdravih obiteljskih odnosa, cjeloživotnog učenja, aktivnog starenja, ulaganja u vlastitu zajednicu i kreativnog rješavanja problema zajednice.

Ispravno definiranje projekta ključno je za uspjeh projekta – kako će funkcionirati, vrijednost koju će pružiti, tko će imati koristi, kako ćemo znati jesmo li uspješni, koji su rizici prisutni, što je, a što nije uključeno, tko je vlasnik procesa, i tako dalje. Univerzalna definicija obiteljskog volontiranja osigurat će razumijevanje definicije, kao i ispravnih procesa kako bi se to postiglo.

Jasno upućivanje na prednosti obiteljskog volontiranja od strane organizacija i iskusnih volontera promicat će ključne snage građanskog sudjelovanja, uključujući pozitivne obrazovne koristi i poboljšanje društvenih resursa. Obiteljsko volontiranje osnažuje aktivno sudjelovanje kroz međugeneracijsku suradnju i potiče jedinstvena obrazovna iskustva za odrasle s isprepletenim društvenim dobrobitima. Mnogi će se odrasli suočiti s određenim preprekama u svom profesionalnom životu vezano uz prilike za kreativno usavršavanje izvan svojih radnih kompetencija. Obiteljsko volontiranje nudi ovu priliku, kao i jedinstveno iskustvo uključivanja raznih građana iz različitih sredina i dobnih skupina. Nepostojanje mogućnosti koje nudi obiteljsko volontiranje, potencijalno može generirati gubitke i za same obitelji i društvo u cjelini kroz nedostatak uključenosti i solidarnosti kao imperativnih zajedničkih vrijednosti društava unutar zemalja EU-a.

Čini se da se obiteljsko volontiranje već odvija, iako sporadično, u većini organizacija u svim zemljama, u aktivnostima kao što su prikupljanje sredstava, podrška članovima obitelji korisnika usluga i zaštita okoliša iako se takve volonterske pozicije ne oglašavaju izričito kao „obiteljsko volontiranje”. Uključivanjem različitih dobnih skupina, posebice mladih sudionika, moguće je stvoriti i poticati jednake mogućnosti u zajednici. Ispitanici uključeni u istraživanje složili su se da je obiteljsko volontiranje bilo prilika da različite generacije dijele volonterske vrijednosti i unaprijede svoje perspektive. Važno je pokazati da volontiranje nije dodatna obveza za obitelji koja se treba uklopiti u njihov ionako vrlo zauzet raspored, već da se može iskoristiti kao stvarno dobra prilika za provođenje kvalitetnog obiteljskog vremena, a pri tome mogu raditi nešto korisno. Iskustva iz pilot programa provedenih kroz projekt pokazala su da se obitelji, posebno zaposleni roditelji, pribojavaju da bi im volontiranje moglo biti dodatni teret.

Organizacije će već imati uspostavljene politike i procedure koje usmjeravaju pronalaženje, praćenje i priznavanje doprinosa volontera. Stoga će uvođenje obiteljskog volonterskog programa vjerojatno biti više stvar prilagođavanja, a ne potpune inovacije. Organizacije mogu uključivati članove obitelji u kratkoročno ili dugoročno volontiranje, jer se različite obitelji mogu upariti oko raznih zadataka i tako formirati „balončić“. Dodatno, organizacije mogu različite grupne aktivnosti učiniti dostupnijima obiteljima. Ponekad to može biti i povoljnija opcija, jer je potrebno manje koordinacije ukoliko odrasli mogu pratiti svoje mlađe članove obitelji. Jasni kanali komunikacije iznimno su važni kada radite s raznolikom grupom ljudi, a na taj način izgrađuje se i iskustvo snažnog vodstva u komunikaciji. Osiguravanje reciprociteta komunikacije između organizacije i obitelji može poslužiti uspostavljanju pozitivnog volonterskog okruženja. Na primjer, obitelj može biti uključena u pripremanje hrane u banci hrane, pri čemu je svaki član uključen u zadatak primjeren njegovoj/njenoj dobi. Obitelji mogu zajednički pomoći u aktivnostima u društvenom centru ili volontirati na štandu na festivalu ili događaju.

Potencijal obiteljskog volontiranja za razvoj vještina, posebno za odrasle s manje mogućnosti je ogroman. Može biti zabavna razmjena za djecu ili mlade, pružajući im priliku da se uključe u aktivnosti s drugim osobama slične dobi i poboljšaju svoje međuljudske i društvene vještine. U primjerima kada organizacija treba veliki broj volontera za određenu aktivnost ili događaj, pružanje mogućnosti zajedničkog volontiranja za različite obitelji može biti način za prikupljanje većeg broja volontera, a također i za stvaranje smislenih iskustava za volontere. Osim toga, organizacije mogu obiteljima pružiti priliku da osmisle vlastite projekte, uvjete i aktivnosti, što članovima obitelji koji volontiraju daje veliku fleksibilnost i utjecaj u njihovoj organizaciji.

Kao kod svih oblika volontiranja, bitno je da njegove mogućnosti „prvo dođu do onih koji su najdalje“ i osnaže neke od najmarginaliziranijih skupina u društvu umjesto da uključuje samo volontere koje je najlakše uključiti. Strukturno, volonteri mogu pružiti podršku najranjivijima, dok sam volonterski angažman može osnažiti marginalizirane osobe da budu vlasnici rješenja za izazove s kojima se susreću. Neke od istaknutih prepreka su nedostatak materijalne potpore i financijskih poticaja te je stoga važno osigurati financijsku održivost kako bi se osiguralo da ljudi imaju jednake mogućnosti volontiranja. Osobito unutar obiteljskog volontiranja, te će se prepreke proširiti na cijelu obitelj ili dijelove obitelji. Nadalje, regulatorne odredbe poput izričitog definiranja volonterstva kao neplaćenog rada mogu potencijalno imati negativan učinak i stvoriti mnogo veći oportunitetni trošak volontiranja za obitelji s nižim primanjima, obeshrabrujući njihovo pronalaženje i sudjelovanje.

Pružanje početnog paketa organizatorima volontiranja o tome kako uspostaviti program obiteljskog volontiranja može općenito poboljšati poticajno okruženje za volontiranje s uključivim zakonima, politikama i normama prilagođenim lokalnom kontekstu i s minimalnim standardima koji se odnose na zaštitu, sigurnost i dobrobit volontera.

Kako bi se razvio istinski uključiv program obiteljskog volontiranja koji osnažuje i štiti sve volontere, potrebno je konzultirati različite dionike u području volonterstva, kao što su članovi obitelji koji volontiraju neformalno i volonteri iz obespravljenih, marginaliziranih i manjinskih skupina. Osim toga, lokalne organizacije mogu ponuditi jedinstveno znanje i radnu infrastrukturu, međutim, često rade izolirano od globalnih, regionalnih ili nacionalnih inicijativa.

Početni paket može pružiti poštena i ravnopravna partnerstva za povezivanje lokalnih volontera i njihovih organizacija i lokalnih obitelji s nacionalnim, regionalnim i globalnim naporima. Volonterska partnerstva u kojima vlade, agencije Ujedinjenih naroda, organizatori volontiranja, organizacije civilnog društva, akademska zajednica i privatni sektor bliže surađuju s lokalnim volonterskim grupama i obiteljima pridonijet će inkluzivnijem i učinkovitijem volontiranju usklađivanjem snaga i slabosti, dijeljenjem različitih glasova i korištenjem postojećeg znanja.

Prikupljeni podaci o postojećim programima i mogućnostima te doneseni zaključci potaknut će produkciju i fleksibilnost unutar postojećih programa obiteljskog volontiranja te podržati nove aktivnosti s nizom izbora za volontere. Stoga se aktivnosti obiteljskog volontiranja mogu organizirati na kratkoročnoj ili privremenoj osnovi koja će uključivati pružanje prilika za volontiranje na redovitoj osnovi, ali u ograničenom vremenu (na primjer, obitelj može volontirati tjedno tijekom šestomjesečnog razdoblja). To može koristiti organizaciji i može se smatrati kao poželjna opcija ako planiraju veliki događaj, koji zahtijeva napredno planiranje i podršku. Obitelji mogu doprinijeti prije i tijekom događaja. Organizacije mogu uključiti članove obitelji u volontiranje kroz određeni projekt s određenim rokom obveze.

Dok se različite aktivnosti, programi i politike EU-a bave volonterstvom na europskoj razini, ti programi do sada nisu uzeli u obzir raznolikost volonterstva u Europi i njegovu horizontalnu, višesmjernu prirodu s implikacijama i relevantnošću u mnogim različitim područjima politike, kao što su zdravstvo, obrazovanje, socijalne usluge, okoliš, itd. Na EU razini, djelovanje u području volonterstva ograničeno je na određene dobne skupine i područja politike, a zanemaruje se horizontalna priroda volonterstva i važnost volontiranja u rješavanju različitih političkih, društvenih i gospodarskih izazova s kojima se EU danas suočava. Unapređenje zakonodavnog i strateškog okvira za podršku programima obiteljskog volontiranja morat će osigurati da njegova infrastruktura bude prilagodljiva i fleksibilna, a ne monolitna i propisana. Kako bismo imali fleksibilan model infrastrukture obiteljskog volontiranja, morat će se kombinirati pristup odozgo prema dolje i odozdo prema gore kroz stvaranje i širenje univerzalnih i jedinstvenih regulatornih okvira te istovremeno uključivanjem dinamike specifične za kontekst. Za očuvanje učinkovite infrastrukture, ključno je pažljivo razmotriti kulturne razlike, geografsku raznolikost i dobne skupine koje će prevladavati unutar obiteljske jedinice.

3. Primjeri obiteljskog volontiranja i međugeneracijske infrastrukture u Europi

- Organizacije u Irskoj posebno su izvjestile da se sada sve češće parovi i obitelji, npr. roditelji/dijete, zajedno prijavljuju za volontiranje. U svim je zemljama jasno da su organizacije zainteresirane za razvoj obiteljskog volontiranja u budućnosti. Organizatori volontiranja kao glavne prednosti koje program obiteljskog volontiranja može donijeti vide sljedeće: pružanje vrijednih prilika za izgradnju obiteljskih odnosa i jačanje važnosti volontiranja kao sastavnog dijela života mlađih generacija od najranije dobi - posebno u Hrvatskoj, gdje više od polovice ispitanih organizacija to vidi kao veliku korist.
- Jasni primjeri integriranih i međugeneracijskih volonterskih aktivnosti mogu se preuzeti iz Europske mreže za neovisno življenje (ENIL) - projekta financiranog od strane EU-a koji provodi 25 institucija iz 22 zemlje EU-a, a koji promiče međugeneracijsko učenje. Iako je glavna razlika između međugeneracijskog učenja i obiteljskog ta da se međugeneracijsko učenje ne razvija nužno unutar obitelji, fokus projekta je na međugeneracijskom učenju s dodanom vrijednošću volontiranja svih članova obitelji.
- Age Action, dobrotvorna organizacija sa sjedištem u Irskoj, koja radi na poboljšanju kvalitete života starijih osoba, također ima međugeneracijski program pod nazivom "Generacije zajedno" koji ima za cilj korištenje međugeneracijskog učenja za smanjivanje jaza među generacijama, borbu protiv agresije i stereotipa te borbu protiv društvene izolacije.
- U Ujedinjenom Kraljevstvu, organizacije kao što je „Kampanja za učenje“ davno su shvatile da je uključenost roditelja u djetetovo učenje snažnija od obiteljskog porijekla, veličine obitelji ili razine obrazovanja roditelja. Utječe na izgradnju motivacije, stvaranje prilika i pružanje podrške za učenje u obiteljima.
- U Njemačkoj, inicijative međugeneracijskog učenja razvija mnoštvo organizacija, koje pokrivaju širok raspon aktivnosti i razvoja vještina, s fokusom na jedan od najhitnijih problema njemačkog društva: starenje stanovništva. Ministarstvo obitelji, starijih građana, žena i mladih pokrenulo je inicijativu „Dijalog generacija“ (Dialog der Generationen) 1994. godine i osnovalo namjensku radnu skupinu unutar federalnog ministarstva.
- U postkomunističkim zemljama kao što su Rumunjska, Bugarska, Litva, obiteljsko učenje, obiteljsko volontiranje, međugeneracijsko učenje i aktivno starenje postali su vidljivi kroz projekte koji se provode uz pomoć financiranja. Na primjer, projekti FALCON, FACE IT! , EAGLE i ENIL, u Rumunjskoj. Na razini politike, Rumunjska je imala koristi od sve većeg priznanja od strane nacionalne vlade i lokalnih vlasti da su starenje i socijalna kohezija glavna pitanja koja se moraju rješavati kroz politike i programe.
- Konačno, zanimljiv aspekt koji se još uvijek treba iskoristiti za inicijative međugeneracijskog učenja jest da u južnoeuropskim zemljama, kao što su Španjolska, Bugarska i Cipar, postoji „snažna solidarnost među generacijama“ unutar blisko povezanog okruženja obitelji i male zajednice, što bi moglo povećati vrijednost inicijativa međugeneracijskog učenja.

4. Pregled općeg konteksta volontiranja u Europi i glavnog konceptualnog okvira obiteljskog volontiranja

4.1. Društveni i razvojni učinci na volontiranje u partnerskim zemljama

Dok se infrastruktura za volonterstvo uvelike razlikuje između zemalja EU-a, postoji zajednički interes za promicanjem volonterstva jer ono jača civilno društvo, aktivira građanstvo, posebno ranjive skupine.

Unutar složenih infrastruktura kao što je Belgija, koja temelji pravni okvir za volontiranje na saveznoj razini, pristupi/preporuke za promjene u području volontiranja će se razlikovati između različitih zajednica. Osim toga, dodatno ih komplicira minimalna dobna barijera (flamanska perspektiva) koja ograničava volontiranje za osobe od 15 godina i nakon završene 2 godine srednje škole, dok francuska perspektiva ima drugačiji pristup.

Nakon sloma komunizma u Europi, Hrvatska se opredjeljuje za dinamičnije demokratske promjene. Hrvatska od 2007. godine ima Zakon o volonterstvu izmijenjen i dopunjen od strane Hrvatskog sabora 2013. te 2021. godine. Sadrži opće odredbe, temeljna načela volontiranja, uređuje djelokrug rada tijela nadležnog za provedbu zakona, dužnosti i sastav savjetodavnog tijela, uređuje etički kodeks, državnu nagradu za volontiranje, utvrđuje ugovorne odnose između volontera i organizatora volontiranja, njihova prava i obveze, uređuje nadzor aktivnosti, kazne u slučaju kršenja i završne odredbe. Djeca mlađa od 15 godina mogu se uključiti u odgoj za volontiranje kao aktivnosti usmjerene općem dobru i volonterskom obrazovanju, i to samo u svrhu obrazovanja na način da aktivnosti pridonose razvoju i socijalizaciji osobe, uz uvjet da je organizator volontiranja odgojno - obrazovna ustanova, ustanova socijalne skrbi ili druga pravna osoba koja organizira volontiranje u obrazovne svrhe.

Volontiranje u Njemačkoj postoji od 19. stoljeća i povezano je s izgradnjom socijalne države. U to je vrijeme počelo i vjersko, sportsko, kulturno i prosvjetno volontiranje. Nadalje, država se oslanjala na volontiranje kako bi pokrila društvene prakse na koje se nisu mogli usredotočiti, što je državu učinilo najvećim sponzorom volontiranja.

Početkom 20. stoljeća volontiranje postaje sve više institucionalizirano. Postoji samo nekoliko neformalnih ideja, na primjer, volontiranje ne smije zamijeniti profesionalnu poziciju. Nadalje, volonterima je pokriveno osiguranje tijekom volontiranja i obično se volonteru pokrivaju svi troškovi nastali tijekom volontiranja, ali to nije obvezno. U Njemačkoj također ne postoji minimalna dob za volontiranje.

U Irskoj volontira preko 41% stanovništva (2019.), a Irska je rangirana na 5. mjestu u svijetu po vremenu koje njeni građani posvećuju volontiranju. Ipak, malo je statističkih podataka o volontiranju u Irskoj kao cjelini. Vlada Irske je, putem Odjela za ruralni razvoj i razvoj zajednice i uz konzultacije sa svim dionicima, razvila Nacionalnu strategiju volontiranja (2021. - 2025.) koja postavlja dugoročnu viziju volontiranja i volontera u Irskoj. Uz aktivnosti koje će se provoditi tijekom pet godina, Strategija postavlja opći smjer vladine politike u odnosu na volontere i volontersko okruženje. Namjera je da će ovaj rad nadograđivati i ažurirati Vladinu „Bijelu knjigu o okviru za podršku volonterskim aktivnostima i za razvoj odnosa između države i zajednice i volonterskog sektora“ (2000.) i naknadno „Tipping the Balance“ (2002.) izvješće Nacionalnog odbora za volontiranje. Volonteri mogu biti mlađi od 18 godina, ali pronalaženje pozicija može biti teško zbog osiguranja i zakonskih obveza.

Norveška ima visok postotak stanovništva koje volontira. Godišnje istraživanje je pokazalo da je 63% Norvežana u dobi od 19 do 79 godina volontiralo u prošloj godini. Volontiranje je u Norveškoj uglavnom neregulirano. Postoje neki zakoni koji reguliraju zahtjev za potvrdom od policije ako želite raditi s djecom ili drugim definiranim skupinama. Norveška vlada je 1. lipnja 2015. predstavila svoju novu nacionalnu politiku za volontiranje, „Frivilligetserklæringen“. Politika pokazuje kako vlada gleda na volonterski sektor i kako bi trebala komunicirati i podržavati ga. Nacionalni plan također preporučuje lokalne politike, ali do danas samo 13% jedinica lokalne samouprave ima takvu politiku. Nacionalna politika je neobvezujuća i Vlada ni na koji način nije dužna slijediti njezine preporuke. Ne postoji minimalna dob za volontiranje, međutim, sva djeca mlađa od 18 godina moraju imati potpisanu suglasnost zakonskog skrbnika.

Statističkih podataka o volontiranju u Rumunjskoj je malo i ograničeni su, bez službenih studija posvećenih volontiranju. Zakon o volonterstvu u Rumunjskoj prvobitno je donesen 2001. godine, s promjenama 2005. i 2014. Ne postoji nacionalna politika ili strategija posebno posvećena volontiranju, iako se u raznim dokumentima spominje volontiranje, koje su uglavnom pokrenule nevladine organizacije, organizacije ili koalicije (kao što su dokumenti o politici za mlade, dokumenti o pozicijama u neformalnom obrazovanju, itd). Lokalne razvojne strategije (koje su razvile lokalne javne vlasti) trebale bi sadržavati poglavlja o volontiranju, ali u vrlo malom broju slučajeva one se rade uz potporu civilnog društva ili su usidrene u lokalnoj stvarnosti i kapacitetima. Minimalna dob za volontiranje je 16 godina, 15-godišnjaci mogu postati volonteri ali im je potrebno odobrenje zakonskih skrbnika. Dodatno, za sve mlađe od 15 godina koji se žele uključiti u volonterske aktivnosti, nevladin sektor potiče organizacije na osnivanje programa odgoja za volontiranje, u kojima su korisnici mlađi od 15 godina, uče o volontiranju i građanskom angažmanu te se spremaju postati volonteri, nakon što budu sposobni donositi vlastite odluke.

4.2 Konceptualni okvir obiteljskog volontiranja

U širem kontekstu, koncept obiteljskog volontiranja definira se kao kada članovi obitelji zajedno volontiraju u društveno korisnim aktivnostima. Iako, definicije onoga što neki smatraju obitelji, njezinim članovima, aktivnostima u zajednici i zajedničkom radu su ono što varira i razgranava konceptualne detalje obiteljskog volontiranja. S vrijednostima koje se kroz volontiranje promovira, definiramo obitelj kao bilo koju skupinu dvoje ili više ljudi koja sebe smatraju obitelji. Ovo je mješoviti pristup koji nije definiran samo biologijom, zakonom ili religijom, već emocionalnom vezom koja okuplja članove. Nadalje, članovi obitelji variraju u svim demografskim skupinama, posebno s obzirom na dob jer članovi mogu dolaziti iz različitih generacija, roditelj/djeca, baka i djed/roditelj/dijete i bilo koja druga kombinacija. Ova otvorenost promiče i naglašava zajedništvo i povećava mogućnosti za izgradnju odnosa. Osim toga, parametri zajedništva neće biti ograničeni za članove obitelji koji volontiraju u isto vrijeme i na istom mjestu. Parametri su fleksibilni budući da postoji zajednička želja da obogate zajednicu i sebe. Također, omogućuje volonterima da se angažiraju bez obzira na njihov socijalno-ekonomski status, obrazovanje i porijeklo.

4.3. Politike partnerskih zemalja vezane uz obiteljsko volontiranje

Belgijski zakon o volonterstvu ne priznaje djecu kao volontere. Koncepte obiteljskog volontiranja koji uključuju djecu teško je razviti i formalno priznati. Međutim, postoji nekoliko primjera kao što su obitelji koje ugošćuju studente bez ikakve financijske potpore ili koje udomljuju pse koji će postati „psi vodiči“ za pomoć slabovidnim osobama u svojim domovima, prije formalnog treninga, koji uključuju sve uzraste u obiteljima. Međutim, zakon, volonderski sektor ili društvo u cjelini ne smatraju te radnje nužno volontiranjem. U oba ova slučaja odgovorna organizacija će osigurati rad sa svim članovima obitelji bez obzira na dob kako bi osigurali uspješan ishod za sve. Još jedan rašireni primjer odraslih u obiteljima iz različitih generacija koji zajedno volontiraju uključuju organizacije mladih kao što su izviđači (Scouts and Guides). Uobičajeno je da njihovi članovi, koji sudjeluju u aktivnostima za mlade, postanu mladi lideri od 18. godine nadalje i da će ta uloga trajati do 25. godine života. Često je to slučaj u istim grupama u kojima su i njihovi roditelji bili članovi i kasnije postali vođe. Ti roditelji često nastavljaju sudjelovati u sporednim ulogama, na primjer, vezanim uz prikupljanje sredstava i logistiku. Uobičajeno je da barem dvije generacije iste obitelji volontiraju za isti cilj, ali s odvojenim i različitim volonderskim pozicijama.

U Hrvatskoj obiteljsko volontiranje nije prepoznato kao pojam, ali postoje primjeri sporadičnog uključivanja obitelji u volonderske aktivnosti. Najčešći primjeri obiteljskog volontiranja odvijaju se u nevladinim organizacijama koje su osnovala obitelji osoba s nekim bolestima/invaliditetom, djece/odraslih osoba s teškoćama u razvoju ili nekom vrstom tjelesnog invaliditeta. U ovom slučaju, drugi članovi obitelji često su uključeni u volontiranje u organizaciji i za organizaciju.

Štoviše, roditelji imaju priliku sudjelovati u školskom volontiranju sa svojom djecom, no fokus je uglavnom na povremenom uključivanju u volontiranje - tijekom jednokratnih ili kratkotrajnih volonterskih aktivnosti ili nekih događanja (npr. školske predstave, kulturna događanja, i sl.). Prepreke obiteljskom volontiranju u Hrvatskoj su mali broj aktivnosti koje imaju potencijal uključiti cijelu obitelj.

Iako Njemačka ima neke lokalne inicijative obiteljskog volontiranja, ne postoji jedinstven koncept ili ideja, organizacije provode obiteljsko volontiranje prema vlastitim smjernicama i percepciji. Ne postoje formalne prepreke obiteljskom volontiranju, već samo općenito spremnost socijalno ugroženih skupina da volontiraju.

U 2015. godini provedeno je istraživanje potražnje za obiteljskim volontiranjem u Irskoj. Zaključak je da postoji velika potražnja i interes za obiteljskim volontiranjem, uključujući i organizatore volontiranja. Međutim, nedostatak znanja i resursa organizatora volontiranja spriječilo je razvoj obiteljskog volontiranja.

U Norveškoj se obiteljsko volontiranje odvija uz aktivnosti za djecu, urbanu poljoprivredu, aktivnosti vezane za poljoprivredu, plivanje (i spasioce), "Prijatelji aktivnosti" gdje cijela obitelj radi aktivnosti vezane uz kulturu zajedno s drugom obitelji koja treba razviti socijalnu mrežu, zbor, buvljak, pješačke izlete u okolici. Postoje neki slučajevi u kojima aktivnosti nisu razvijene za obiteljsko volontiranje kao takvo, već članovi iste obitelji volontiraju zajedno.

Rumunjska trenutno nema oblike obiteljskog volontiranja. Ponekad članovi iste obitelji volontiraju zajedno, ali to su samo slučajne pojave i nisu planirane niti priznate kao obiteljsko volontiranje. Razlog je nedostatak informacija o ovoj temi i smanjeni kapaciteti lokalnih organizacija da uspostave prikladne prilike za volontiranje.

4.4. Okvir politika EU-a u vezi s volontiranjem

Europska unija prepoznaje važnost volontiranja kao izraza europskih vrijednosti, koje ima i važnu ulogu u cjeloživotnom učenju, poboljšanju dobrobiti diljem Europe i za budući prosperitet Europe. Prvi zakon o volonterstvu donesen je 1983. godine u obliku "Rezolucije Europskog parlamenta o volonterskom radu". Nakon toga, 1996. godine proveden je pilot buduće "Europske volonterske službe" nakon čega je uslijedilo pokretanje cjelovitog programa, a 2001. „Bijela knjiga o volontiranju mladih“ utvrdila je volontiranje kao ključni element europske politike za mlade. Godine 2006. usvojeno je prvo od brojnih Mišljenja EGSO-a o volontiranju, što je označilo važan početni korak u procesu priznavanja 2011. godine Europskom godinom volontiranja. U 2008. godini uslijedila je druga značajna akcija Europskog parlamenta objavljivanjem "Izvešća o volontiranju i doprinosu ekonomskoj i socijalnoj koheziji" i usvajanjem "Preporuke Vijeća o mobilnosti mladih volontera diljem Europske unije".

Europska godina volontiranja 2011. (EYV2011) otvorila je prostor za institucije EU-a i države članice da procijene doprinos volontiranja koji kulminira u razvoju sljedećeg:

- Komunikacija Europske komisije o politikama EU-a i volontiranju: prepoznavanje i promicanje prekograničnih volonterskih aktivnosti u EU-u;
- Zaključci Vijeća o volontiranju i socijalnoj politici;
- Varšavska deklaracija o održivosti djelovanja volonterskih aktivnosti i aktivnog građanstva.

Volonterski sektor je tada razvio i objavio Skup politika o volontiranju u Europi (PAVE).

Sljedeće godine, 2012., koja je bila „Europska godina aktivnog starenja i međugeneracijske solidarnosti“, donesen je daljnji pravni okvir koji se odnosi na volontiranje:

- Rezolucija EP-a o priznavanju i promicanju prekograničnih volonterskih aktivnosti u EU;
- Zaključci Vijeća EU-a o poticanju kreativnog i inovativnog potencijala mladih;
- Preporuka Vijeća EU-a o validaciji neformalnog i informalnog učenja.

I 2013.:

- Rezolucija EP-a o volontiranju i volonterskim aktivnostima u Europi;
- Izvješće EP-a o volontiranju i volonterskim aktivnostima u Europi;
- Zaključci Vijeća o doprinosu kvalitetnog rada s mladima razvoju, općem dobru i socijalnoj uključenosti mladih.

Nažalost, također 2012. godine, u izvješću EK o Europskoj godini volontiranja 2011. zaključeno je da bi se EU trebala usredotočiti prvenstveno na volontiranje koje se odvija u prekograničnom kontekstu, a ne na volontiranje i aktivno građanstvo u širem kontekstu. Ovo izvješće dovelo je do pada pažnje koja se posvećuje volontiranju od strane institucija EU-a. Trend se tek umjereno pomaknuo 2015. godine kada su, nakon dugotrajnog testiranja i pilot faze, pokrenuti EU Aid Volunteers.

2015. također su objavljene „Europske smjernice za validaciju neformalnog i informalnog učenja“, naglašavajući volontiranje kao važan kontekst za neformalno i informalno učenje, te „Izvješće o troškovima nedjelovanja u području volontiranja“ EP-a.

Godinu dana kasnije, 2016., pokrenute su Europske snage solidarnosti i mogao se primijetiti obnovljeni interes za volontiranje, solidarnost i aktivno građanstvo od strane država članica EU i institucija EU. Europske snage solidarnosti sada su samostalan program s mogućnostima koje su se ranije nudile kroz EU Aid Volunteers a sada su također uključene u Program.

Od tada je dio za prikaz volonterskih iskustava uključen u obnovljenu verziju Europass životopisa i prepoznata je potreba za još većim naglaskom na volontiranju koje će biti uključeno u ažurirane „Smjernice za validaciju neformalnog i informalnog učenja“. Posebno je to važno za obiteljsko volontiranje, koje općenito podrazumijeva uključivanje volontera izvan dobnog raspona koji uključuje samo mlade. Značajno je spomenuti činjenicu da su zaključci Vijeća njemačkog predsjedanja 2020. godine uključivali prijedlog za razvoj Platforme za volontiranje starijih osoba.

Ovaj trend fokusiranja na širi dobni raspon što se tiče volontiranja nastavio se i 2021. godine. nove mogućnosti Erasmus+ vratile su mogućnost angažmana starijih sudionika koji nisu uključeni u područje mladih. 2021. također je objavljeno najnovije mišljenje EGSO-a o volontiranju koje uključuje posebnu referencu na obiteljsko volontiranje i naglašava potrebu da politike i programi volontiranja EU-a uključuju ljude svih dobnih skupina, kao i studija „Novi trendovi u razvoju volontiranja u Europskoj uniji”, koju je naručio EGSO.

“EGSO vjeruje da što je mlađa dob u kojoj se ljudi mogu upoznati s volontiranjem, to je vjerojatnije da će odrasti u društveno uključene i angažirane odrasle osobe koje doprinose budućnosti Europe.

Treba poticati inicijative poput programa učenja zalaganjem u zajednici u školama i obiteljskog volontiranja. Ako je nužno, potrebno je prilagoditi zakonske okvire kako bi se omogućilo volontiranje i mladima i djeci. Organizacije mladih igraju vrlo važnu ulogu u ovom procesu i stoga bi trebale dobiti odgovarajuću i dovoljnu podršku javnih tijela.”

4.5. Opći izazovi i prepreke obiteljskom volontiranju

Sveukupne prepreke obiteljskom volontiranju diljem Europe, utvrđene istraživanjem provedenim u proljeće 2020., pokazale su da je 32% anketiranih organizacija izvijestilo o nedostatku kapaciteta ili resursa za podršku obiteljskom volontiranju, nakon čega slijedi nedostatak razumijevanja obiteljskog volontiranja od 29% organizacija. 16% ispitanika identificiralo je da bi studije slučaja o tome što se događa u obiteljskom volontiranju pružile ideje za te organizacije da ponude obiteljsko volontiranje. Samo 3% vjeruje da izazovi nadmašuju dobrobiti, što je pozitivno s obzirom na činjenicu da ljudi nisu svjesni obiteljskog volontiranja. Drugi intelektualni rezultati (IO) ovog projekta imat će za cilj riješiti te prepreke kroz razvijene resurse, predstavljene studije slučaja i informacije iz pilot projekata. Sami volonteri su izvijestili da su prepreke koje su iskusili bile to što obiteljsko volontiranje često nije jasno oglašeno kao takvo i mogućnosti obiteljskog volontiranja nisu dostupne, 44% ispitanika nije znalo za obiteljsko volontiranje, 27% ispitanika je izjavilo da im nedostaje vremena/resursa, što je potencijalno odraz nedovoljne fleksibilnosti organizacija. 17% je izjavilo da nema dostupnih mogućnosti obiteljskog volontiranja, što bi opet mogla biti samo percepcija jer je veći broj organizacija izvijestio da nude obiteljsko volontiranje.

Ova je publikacija izrađena u sklopu projekta „Slijedite svoju viziju - OBITELJSKO VOLONTIRANJE, novi oblik angažmana“, radi se o Erasmus+ strateškom partnerstvu koje za cilj ima strateški odgovor na različite potrebe, interese i kombinirane prilike.

Trajanje projekta je od prosinca 2019. do lipnja 2022., a financira ga Europska unija u okviru programa Erasmus+, Strateška partnerstva za obrazovanje odraslih, broj ugovora: 2019-1-RO01-KA204-063802.

Saznajte više o ovom projektu na našoj web stranici: www.familyvolunteering.eu.

Podaci i stavovi navedeni u ovoj publikaciji pripadaju autorima i ne odražavaju nužno službeno mišljenje Europske unije. Niti institucije ni tijela Europske unije, niti bilo koja osoba koja djeluje u njihovo ime ne mogu se smatrati odgovornima za upotrebu informacija sadržanih u njima.

Ovo je djelo licencirano pod Creative Commons Attribution NonCommercialShareAlike 4.0 međunarodnom licencom. AttrNonCommercialibution - ShareAlike 4.0 International (CC BY-NC-SA 4.0)

Strateško partnerstvo koje provodi projekt sastoji se od 6 organizacija s velikim iskustvom u volontiranju i razvoju kvalitetnih volonterskih programa:

- CEV - Centre for European Volunteering iz Belgije - europeanvolunteercentre.org;
- Hrvatski centar za razvoj volonterstva - hcrv.hr;
- Freiwilligen Centrum Augsburg, Njemačka - freiwilligen-zentrum-augsburg.de
- Volunteering Ireland - volunteer.ie
- Vestre Aker Frivillighetssentral, Norveška - vestreaker.frivilligsentral.no;

i organizacija prijaviteljica - Pro Vobis - Centrul national de resurse pentru voluntariat - provobis.ro.

